UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum magnificentia sit vitium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72772

Visual Library

¶ *Super Quæſtionis 134 Art. quartum.*

IN art. 4 eiuſdẽ q. 134. dubiũ occurrit ex Martino ibidẽ tripliciter arguente,
Sup. q. 28. & locis ibi notatis. ꝙ iſtæ duæ cõdões q̃ in litera ponũtur, nõ ſufficiunt ad eſſe virtutẽ adiunctã vt ſecũdariã principali.
Ar. præced. Primò, qa ſic oĩs virtus exceſſa a fortitudine eſſet ſecũdaria virtus reſpectu eius. Probatˀ, quia habet ambas condões. ſ. & ꝙ cõuenit cũ ea (omne n exceſſum cõuenit in aliquo cũ excedente) & ꝙ excedit ab ea. Scdo, qa ſic liberalitas, eutrapelia, & ſic de multis alijs, eſſet ſecundaria virtus reſpectu iuſtitię, qa ambas ha
Lib. 4. cap. 2. paulo a principio, cap. 2. 10. 5. bet cõdões. Tertiò, qa iuſtitia, & oĩs virtus requiſita ad grauẽ adminiſtrationẽ, eẽt ſecũdaria reſpectu magnanimitatis: q̃ oĩa ſunt abſurda.
¶ Ad primũ horũ dr̃, ꝙ prima cõdõ in litera expoſita. ſ. Con
Li. 5. in ſomniũ Scipionis in fol. 2. ante lib. medium. uenientia in aliquo nõ eſt ſic intelligẽda vt ſonat, cũ oẽ ens cũ oĩ ente in aliquo cõueniat: ſed intelligẽda eſt ſane, vt expoſuit author ſuperius in q 128 vbi partes fortitudinis aſſignauit. ſ. ꝙ cõueniat in modo, quẽ principalis virtus ſeruat in ſua materia, puta, in iuſtitia, ꝙ ſit ad alte
Q. 80. & 128. rũ: in fortitudine, ꝙ ſit ad arduũ: in tẽperantia, ꝙ cõſtet ĩ moderatione: & ſic non oĩs virtus exceſſa cõuenit cũ virtute excedẽte. Secũda ſimiliter conditio, ꝙ ſit
D. 833. exceſſa, intelligitur quo adrõnẽ, hoc eſt, ꝙ adiuncta virtꝰ deficiat à pfecta rõne iuſti, fortis, uel tẽpati. vt patet ex dictis in q. 81. & inferius ĩ 143 Nihil ergo valet prima obiectio.
¶ Ad ſm vero dr̃, ꝙ liberalitas vere eſt adiuncta iuſtitiæ, qa eſt ad alterũ, ſub rõne debiti moralis tñ. Eutrapelia aũt pars ponitˀ tẽperantiæ, vt infra patebit, quia modeſtia q̃dam eſt actionũ ludicrarum.
¶ Ad tertium dr̃, ꝙ conſequentia nõ valet, nec ſequitˀ ex di-

ARTICVLVS IIII.

Vtrum magnificentia ſit pars fortitudinis.

F AD QVARTVM ſic proceditˀ. Videtur quòd magnificẽtia non ſit pars fortitudinis. Magnificentia enim conuenit in materia cum liberalitate, vt dictum eſt: † ſed liberalitas non eſt pars fortitudinis, ſed iuſtitię. ergo magnificentia nõ eſt pars fortitudinis.

G ¶ 2 Præt. Fortitudo eſt circa timores & audacias: magnificentia autem in nullo videtur reſpicere timorem, ſed ſolũ ſumptus, qui ſunt operationes quędam. ergo magnificẽtia magis uidetur pertinere ad iuſtitiam, quę eſt circa operationes, quã ad fortitudinem.

¶ 3 Præt. Phil. dicit in 4. Ethi.* ꝙ magnificus ſcienti aſſimilatˀ: ſed ſcientia magis conuenit cũ prudentia, quàm cum fortitudine. ergo magnificentia non debet poni pars fortitudinis.

H SED CONTRA eſt, quòd Tullius, & Macrobius, & Andronicus * magnificentiam partem fortitudinis ponunt.

RESPON. dicẽdũ, quòd magnificentia ſm qđ eſt ſpecialis virtus, non põt poni pars ſubiectiua fortitudinis, quia nõ cõuenit cũ ea in materia: ſed ponitur pars eius, inquantũ adiungitur ei ſicut virtus ſecundaria principali. Ad hoc autem ꝙ aliqua virtus adiungatˀ alicui principali, duo requirũtur, vt ſupra

I dictum eſt, * quorũ unum eſt, ut ſecundaria cõueniat cũ principali: aliud aũt eſt, ut in aliquo excedatur ab ea. Magnificentia aũt conuenit cũ fortitudine in hoc, ꝙ ſicut fortitudo tẽdit ĩ aliquod arduum & difficile, ita ẽt & magnificentia. Vnde[d] ẽt vr̃ eſſe in iraſcibili, ſicut & fortitudo: ſed magnificentia deficit à fortitudine ĩ hoc, ꝙ illud arduũ in qđ tendit fortitudo, hẽt difficultatẽ pp periculũ qđ immi-

K net pſonæ. Arduum aũt in qđ tendit magnificentia, habet difficultatem pp diſpendium rerum, quod eſt multo minus, q̃ periculũ pſonæ: & ideo magnificẽtia ponitˀ pars fortitudinis.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quòd iuſtitia reſpicit operationes ſm ſe, prout ĩ eis cõſideratˀ rõ debiti: ſed liberalitas, & magnificẽtia cõſiderãt operationes ſumptuũ ſm quod comparantur ad paſſiones animæ, di-

F uerſimode tñ. Nam liberalitas reſpicit ſumptus per comparationem ad amorem, & concupiſcentiam pecuniarum, q̃ ſunt paſſiones concupiſcibilis, quibus non impeditur liberalis[d] à dationibus, & ſumptibus faciendis [...] cupiſcibili. Sed magnificentia reſpi[...] comparationem ad ſpem, attingend[...] arduum non ſimpliciter ſicut magna[...] in determinata materia, ſcilicet in ſu[...] de magnificentia uidetur eſſe in iraſci[...] magnanimitas.

G AD SECVNDVM dicendum, quòd m[...] etſi non conueniat cum fortitudine [...] conuenit tamen cum ea in conditione [...] inquantum ſcilicet tendit in aliquid a[...] ſumptus, ſicut & fortitudo in aliquid a[...] ca timores.

AD TERTIVM dicendum, quòd ma[...] ordinat vſum artis ad aliquid magnum [...] eſt: ars autem eſt in ratione. Et ideo ma[...] pertinet bene vti ratione in attendend[...] tionem ſumptus ad opus, quod facien[...] hoc præcipue neceſſarium eſt propter [...] nem utriuſque, quia niſi diligens con[...] hiberetur, immineret periculum mag[...]

QVAESTIO CXIIII.

De Paruificentia, in duos articulos diuiſa.

DEINDE conſiderandum de [...] poſitis magnificentiæ.

ET circa hoc quæruntur [...]

¶ Primò, Vtrum paruificentia [...]

¶ Secundò, De vitio ei oppoſito.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum paruificentia ſit vitium.

AD PRIMVM ſic proceditur. Vide[...] paruificentia non ſit vitium. V[...] cut eſt moderatiua magnorum, ita [...] deratiua paruorum: unde & liberales, [...] ci aliqua parua faciunt: ſed magnifice[...] tus. ergo ſimiliter paruificentia mag[...] quàm vitium.

¶ 2 Præt. Philoſ. dicit in 4. Ethic.* quòd [...] ratiocinij eſt paruifica: ſed diligentia [...] detur eſſe laudabilis, quia bonum hom[...] cundum rationem eſſe, vt Dion. [...] capitu. de diuin. nominib. ergo paruif[...] eſt uitium.

¶ 3 Pręt. Philo. dicit in 4. Ethic.* quòd [...] conſumit pecuniam triſtatus: ſed hoc [...] auaritiam, ſiue ad illiberalitatem. ergo [...] tia non eſt uitium ab alijs diſtinctum.

SED CONTRA eſt, quòd Philo. in [...] nit paruificentiam ſpeciale uitium [...] oppoſitum.

RESPON. Dicẽdum, ꝙ ſicut ſ[...] moralia ſpeciem à fine ſortiuntur, [...] pluries nominantur. Ex hoc ergo [...] ficus, quòd intendit ad aliquid [...] Paruum autem & magnum ſm [...]

mentis * relatiue dñr. Vnde cum dr̃,quòd paruificus intẽdit aliquid paruũ facere, intelligendũ eſt in comparatione ad genus operis qđ facit: in quo qdẽ paruum & magnum pōt attendi dupl̃r. Vno modo, ex parte operis fiendi: alio modo, ex parte ſumptus. Magnificus ergo principal̃r intẽdit magnitudinem operis, ſecundario intendit magnitudinem ſumptus, quam nō uitat, ut faciat magnũ opus. Vñ & Phil. dicit in 4. Eth. * ꝙ magnificus ab æquali ſumptu opus facit magis magnificũ. Paruificus aũt ecõuerſo, principal̃r qdẽ intẽdit paruitatẽ ſũptus. Vnde & Phil. dicit in 4. Eth. * ꝙ intẽdit qual̃r minimum conſumat: ex conſequenti autẽ intẽdit paruitatẽ operis, quã. ſ. non recuſat, dummodo paruum ſumptum faciat. Vnde Phil. dicit ibidẽ, * quòd paruificus maxima cõſumẽs in paruo. ſ. quòd nō vult expendere, bonũ ꝑdit. ſ. magnifici operis. Sic ergo patet ꝙ paruificus deficit à ꝓportione, q̃ debet eſſe ſ̃m rõnem inter ſumptus, & opus. Defectus autem ab eo quod eſt ſecundum rationem, cauſat rationem vitij. Vnde manifeſtũ eſt, quòd paruificentia vitium eſt.

Ad primvm ergo dicendũ, ꝙ virtus moderat̃ parua ſ̃m regulã rõnis, à qua deficit paruificus, vt dictum eſt. * Non enim dr̃ paruificus q parua moderat̃, ſed qui in moderãdo magna, uel parua, deficit à regula rationis: & ideo habet uitij rationem.

Ad secvndvm dicendum, quòd ſicut Phil. dicit in 2. Rheto. * Timor facit conſiliatiuos: & ideo paruificus diligenter ratiocinijs intendit, quia inordinate timet bonorum ſuorũ cõſumptionem, ẽt in minimis. Vnde hoc non eſt laudabile, ſed vitioſum & uituperabile: quia non dirigit affectum ſuum ſecundum rationem, ſed potius rationis uſum applicat ad inordinationem ſui affectus.

Ad tertivm dicendum, quòd ſicut magnificus cõuenit cum liberali in hoc, ꝙ prõpte & delectabiliter pecunias emittit: ita ẽt paruificus conuenit cũ illiberali, ſiue auaro in hoc, ꝙ cũ triſtitia, & tarditate expenſas facit. Differt autẽ in hoc, quòd illiberalitas attenditur circa cões ſumptus: paruificentia autẽ circa magnos ſumptus, quos difficiliꝰ eſt facere. & ideo minus uitium eſt paruificentia, q̃ illiberalitas. Vnde Phil. dicit in 4. Ethico. * quòd quàmuis paruificentia & uitium oppoſitum ſint malitiæ, non tamen opprobria inferunt, quia nec ſunt nociua proximo, nec ſunt ualde turpes.

Articvlvs II.

Vtrum paruificentiæ aliquod uitium opponatur.

Ad secvndvm ſic proceditur. Vĩ quòd paruificẽtiæ nullum vitium opponatur. Paruo. n. opponitur magnum: ſed magnificentia nō eſt vitiũ, ſed virtus. ergo paruificentię nō opponitur uitiũ.

¶ 2 Pręt. Cũ paruificentia ſit uitium ex defectu, ut dictum eſt, * uĩ ꝙ ſi aliquod uitium eſſet paruificẽtiæ oppoſitũ, ꝙ cõſiſteret ſolũ in ſuperabũdãti cõſumptione: ſed illi qui cõſumunt multa, ubi pauca conſumere oporteret, cõſumunt pauca ubi multa oporteret cõſumere, ut dicit in 4. Ethico. * & ſic habent aliquid de paruificentia. non ergo eſt aliquod uitium paruificentiæ oppoſitum.

¶ 3 Pręt. Moralia ſortiũtur ſpeciẽ ex fine, ut dictum eſt: * ſed illi qui ſuperflue cõſumunt, hoc faciunt cauſa oſtentationis diuitiarum, ut dr̃ in 4. Ethic. † hoc autem pertinet ad inanem gloriam, quę opponitur magnanimitati, ut dictum eſt. * ergo nul-

A lum vitium paruificentiæ opponitur.

Sed contra eſt authoritas Philo. qui in 2. & 4. Ethico. † ponit magnificentiam medium duorum oppoſitorum uitiorum. Li. 2. c. 7. & li. 4. c. 2. t. 5.

Respon. Dicendũ, ꝙ paruo opponit̃ magnũ. Paruum autẽ & magnum relatiue dicuntur, vt dictum eſt. * Sicut aũt contingit ſumptũ eſſe paruũ per cõparationem ad opus, ita ẽt contingit ſumptũ eſſe magnũ in cõparatione ad opus, ut. ſ. excedat proportionẽ, quæ eſſe debet ſumptus ad opus ſ̃m regulam rõnis. Vnde manifeſtũ eſt ꝙ vitio paruificentiæ, qua aliquis deficit à debita proportione expenſarum ad opus, intendens minus expendere q̃ dignitas operis requirat, opponitur vitium B quo aliquis dictã proportionem excedit, vt. ſ. plus expendat, q̃ ſit operi proportionatum: & hoc vitiũ Græce quidem dr̃ banauſia à furno dicta, quia videlicet ad modum ignis qui eſt in furno oĩa cõſumit. Vel dr̃ apyrocalia. i. ſine bono igne, quia ad modum ignis oĩa cõſumit non propter bonum. Vñ latine hoc uitiũ poteſt nominari conſumptio.

Ar. præced.

βαναυσία

Ad primvm ergo dicendum, quòd magnificentia dicitur eſſe ex eo quòd facit magnũ opus: non autem ex eo quòd in ſumptu excedat proportionem operis. Hoc enim pertinet ad uitium, quod opponitur paruificentiæ.

Ad secvndvm dicẽdum, ꝙ idẽ vitium cõtrariatur virtuti, q̃ eſt in medio, & cõtrario uitio. Sic C ergo vitiũ conſumptionis opponit̃ paruificentiæ in eo, ꝙ excedit in ſumptu operis dignitatẽ, expendens multa, vbi pauca oporteret expẽdere. Opponitur aũt magnificentiæ ex parte operis magni qđ ꝑcipue intendit magnificus, inquantũ. ſ. vbi oportet multa expendere, nihil, aut paurum expendit.

Ad tertivm dicendum, ꝙ conſumptor ex ipſa ſpecie actus opponit̃ paruifico, inquantũ tranſcendit regulã rõnis, à qua paruificus deficit. Nihil tñ prohibet, quin ad hoc ad finẽ alterius vitij ordinet, puta, inanis gloriæ, vel cuiuſcumque alterius.

Qvaestio CXXXVI.

De Patientia, in quinque articulos diuiſa. D

Deinde conſiderandum eſt de patientia. Et circa hoc quęruntur quinque.

¶ Primò, Vtrũ patiẽtia ſit virtꝰ.
¶ Secundò, Vtrum ſit maxima virtutum.
¶ Tertiò, Vtrum poſſit haberi ſine gratia.
¶ Quartò, Vtrum ſit pars fortitudinis.
¶ Quintò, Vtrum ſit idem cũ
E longanimitate.

Articvlvs primvs.

Vtrum patientia ſit virtus.

Ad primvm ſic procedit̃. Vĩ ꝙ patientia non ſit virtus. Virtutes. n. pfectiſſime ſunt in patria, vt Auguſ. dicit in 4. de Trin. * ſed ibi non eſt patientia, qa nulla ſunt ibi mala toleran-

¶ Super Quæſtionis 136. Articulum primum.

In ar. 1. q. 136. dubiũ occurit Martini in eodem tractatu in q. 1. de patientia contra rationem literæ in corpore huius articuli, dicentis, quòd hęc ratio intellecta vt iacet, nimis perplexa eſt. Quod enim p imo concludit, videtur falſum, & conſequentia multum obſcura. Arguit enim ſic. Inter alias paſſiones triſtitia impedit bonum rationis. ergo neceſſaria eſt virtus, qua bonum rationis cõſeruetur contra triſtitias. Cõtra. Tum primo, qnia voluntas ſine virtutis habitu hoc poteſt. ergo. Antecedẽs probatur, quia alias nũquam poſſet exire in primum actũ. Tum ſecundo, quia dicetur ꝙ omnis vir

Infra art. 5. cor. & ſupra. 128. co.

Li. 14. de tri. c. 9. 10. 3.